

Stöd i vardagen

Lättläst om kvalitetskriterier
för dagverksamhet och arbetsverksamhet

Stöd i vardagen

Lättläst om kvalitetskriterier för dagverksamhet och arbetsverksamhet

Kvalitetskriterier för verksamhet som främjar delaktighet och sysselsättning är uppgjorda av delegationen för boende för personer med utvecklingsstörning.

Detta är en översättning av publikationen Tukea arjen tarpeisiin som är gjord av Kehitysvammaisten Tukiliitto ry.

Finsk bearbetning till lättläst

Johanna Kartio

Illustrationer

Henna Ryynänen/ Studio Spotnik

Ombrytning

Jaana Teräväinen

Översättning till svenska

Melanie Shametaj/ FDUV

ISBN 978-952-7099-39-1 (pdf)

FDUV rf.

Nordenskiöldsgatan 18A

00250 Helsingfors

+358 (0)9 43 42 360

fduv@fduv.fi

Innehåll

1. Inledning	3
2. Varför behövs kvalitetskriterier?	4
3. Hur används kvalitetskriterierna?	5
4. Kvalitetskriterier för verksamhet som främjar delaktighet och sysselsättning.....	7
1:a kriteriet Stöd för att göra val och planer	6
2:a kriteriet Stöd vid förändringar och övergångsfaser	8
3:e kriteriet Stöd för att bli en del av närmiljön	10
4:e kriteriet Stöd för att komma in i studier	12
5:e kriteriet Stöd för att uppnå så stor självständighet som möjligt	14
6:e kriteriet Stöd för hälsa, välmående och relationer	16
7:e kriteriet Stöd för att komma in i yrkesstudier och i arbete	18
8:e kriteriet Stöd för uttrycksförmåga och kreativitet.....	22
9:e kriteriet Stöd i att fungera i viktiga sociala roller.....	23
10:e kriteriet Stöd för att påverka innehållet i servicen och hur servicen genomförs.....	24
5. Hur är kvalitetskriterierna gjorda?	26

1. Inledning

Den här texten handlar om kvalitetskriterier för verksamhet som främjar delaktighet och sysselsättning.

Verksamhet som främjar delaktighet och sysselsättning är samma sak som dagverksamhet och arbetsverksamhet.

Kriterier används för att man ska kunna bedöma en verksamhet. I kriterierna beskrivs det hur saker ska göras. I de här kvalitetskriterierna beskrivs det hur man på ett bra sätt ordnar dagverksamhet och arbetsverksamhet för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Med hjälp av kvalitetskriterierna går det att bedöma hur bra verksamheten lyckas. Kvalitetskriterierna är utarbetade av en arbetsgrupp, som heter KVANK. KVANK-gruppen arbetar med frågor som gäller arbets- och dagverksamhet, men också boendeverksamhet.

Du är en servicetagare om du deltar i dagverksamhet eller arbetsverksamhet. Handledarna ska känna till kvalitetskriterierna för att kunna stöda och hjälpa dig på bästa sätt. I kvalitetskriterierna står det att beslut som handlar om dig ska göras tillsammans med dig. Det är viktigt att du själv känner till kvalitetskriterierna. När du känner till kvalitetskriterierna kan du vara med och påverka att de beaktas när du planerar ditt eget liv.

I den här texten kan du först läsa om varför kvalitetskriterierna är viktiga. Sedan kan du läsa om de olika kvalitetskriterierna och vad de innehåller. Till slut kan du läsa om arbetet med kvalitetskriterierna.

2. Varför behövs kvalitetskriterier?

Målet med kvalitetskriterierna är att servicetagaren är med och planerar sin service.

Finland följer FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. I konventionen står det att personer med funktionsnedsättning har samma rättigheter som alla andra har. En person med funktionsnedsättning får inte diskrimineras. Det betyder att personer med funktionsnedsättning ska bli behandlade lika bra som alla andra. Personer med funktionsnedsättning har rätt att leva ett självständigt liv. De har rätt att studera och att arbeta.

Finlands socialvårdslag är personcentrerad. Enligt socialvårdslagen ska varje person bli bemött som en individ. Det betyder att varje persons önskemål och behov ska beaktas. En personcentrerad verksamhet är sådan att den som använder servicen själv ska vara med och planera servicen.

Service kan se olika ut. Service kan vara boendeservice eller dagverksamhet eller arbetsverksamhet.

Den som ordnar service ska diskutera och komma överens med den person som använder servicen. Det betyder att man tillsammans diskuterar och kommer överens om hur servicen ordnas. Service och stöd ska ordnas så att servicetagaren är nöjd.

3.

Hur används kvalitetskriterierna?

Du ska själv vara med och besluta om ärenden som berör ditt liv.

Kvalitetskriterierna är viktiga för dig som deltar i dagverksamhet eller arbetsverksamhet.

Du kan läsa om kvalitetskriterierna själv, eller tillsammans med en handledare. Du kan fundera på hur kvalitetskriterierna förverkligas i ditt liv.

När kvalitetskriterierna tas i bruk på din dagverksamhet eller på din arbetsverksamhet kommer ni att lära er att tänka annorlunda än ni gjort tidigare. Din åsikt är ännu viktigare än tidigare. Du har rätt att bestämma om fler saker som berör ditt liv.

Du ska få stöd av handledarna när du fattar beslut. Handledarna hjälper dig också när du vill lära känna nya människor eller vara tillsammans med vänner. Du ska få hjälp när du vill delta i verksamhet eller i aktiviteter.

Du får också hjälp med att hitta aktiviteter som kanske inte finns på din egen enhet, men som kan finnas någon annanstans.

Handledarna hjälper dig att lära dig nya saker. På dagverksamheten eller på arbetsverksamheten kan du använda dina kunskaper. Du ska också få hjälp med att få ett lönearbete, om du vill det.

Du ska få information om vad du kan besluta om, vilka möjligheter du har och vad du har rätt till. Informationen ska vara sådan att du förstår den. Handledarna ska prata med dig så att du förstår.

Kvalitetskriterierna ska tas i bruk på dagverksamheter och arbetsverksamheter. Du kan fråga handledarna om hur kvalitetskriterierna används på din egen enhet.

4. Kvalitetskriterier för verksamhet som främjar delaktighet och sysselsättning

Nu berättar vi om kvalitetskriterierna.

1:a kriteriet:

Stöd för att göra val och planer

Det är viktigt att du får information om hurdana alternativ det finns.

Enligt det första kvalitetskriteriet ska du få stöd och hjälp av handledarna när du gör val och planer. Målet är att du själv kan välja vad du vill göra när det gäller ditt eget liv. Handledarna hjälper dig och stöder dig när du planerar ditt liv. Handledarna ger dig information som är lätt att förstå.

Om orden är svåra att förstå ska handledarna använda lätt svenska.

De kan använda stödtecken, bilder eller andra hjälpmedel. Det kan också hända att det behövs en tolk. Det är viktigt att du får tillräckligt med information om olika alternativ.

Du kan till exempel få hjälp med att bekanta dig med olika arbetsplatser. Du kan praktisera på en arbetsplats eller delta i en arbetsprövning. Du kan prova nya fritidsintressen eller bekanta dig med olika hobbygrupper.

Handledarna hjälper dig när du funderar på dina val. Handledarna stöder dig i att förstå följderna av dina val. Handledarna hjälper dig också att se de risker som finns med din plan. Handledarna funderar tillsammans med dig på din plan. Kanske funderar du på hur mycket tid det går åt till att studera. Har du tillräckligt med tid för att hinna och orka studera?

Handledarna ska hjälpa dig förstå vad du behöver göra för att nå ditt mål. Om ditt mål är att få ett arbete, får du handledning i hur du ska söka arbete. Handledarna hjälper också dina närstående så att de kan hjälpa och stöda dig.

Du bestämmer själv vilka personer som är viktiga i ditt liv. Handledarna kan ordna möten med dina närstående. På möten kan de få mera information och prata om det som du vill ta upp till diskussion.

2:a kriteriet: Stöd vid förändringar och övergångsfaser

Du har rätt att få information om förändringar och nya saker.

Enligt det andra kvalitetskriteriet ska du få stöd om något förändras i ditt liv.

I alla människors liv sker förändringar. Om det sker förändringar i ditt liv ska du få hjälp med att förbereda dig på förändringen. Du kan få hjälp med att pröva hur det känns. Om du till exempel vill ha ett arbete kan du först göra en arbetsprövning så att du vet om det fungerar för dig.

Förändringen kanske handlar om att du börjar på ett nytt arbetscenter eller på ett nytt lönearbete. Kanske du börjar med en ny hobby. Du kanske börjar spela i ett band eller måla tavlor.

När du börjar med något nytt påverkar det också din fritid. Då hjälper handledarna dig att planera. Ni kan göra upp en plan tillsammans. Det ska vara tydligt för dig hur du ska göra om det händer något oväntat eller om du kommer i situationer som är svåra för dig. När du planerar är det också viktigt att ni skriver upp hur lång tid det nya i ditt liv kan kännas ovant och hur det påverkar din vardag och de personer du umgås med.

Du har rätt att få information om nya händelser och förändringar. Du kan också själv få prova på nya aktiviteter eller nya situationer. Kanske vill du se på när någon annan gör ett jobb som du är intresserad av?

När det sker förändringar i ditt liv ska handledarna ge dig respons. Ni kan komma överens om att ni talar om din situation till exempel en gång i veckan. Då talar ni om hur det går för dig, nu då ditt liv har förändrats. Handledarna uppmärksammar dig också annars när det går bra för dig. Om du till exempel har blivit färdig med din skola kan ni ordna en fest.

Handledarna kan prata med din arbetsgivare eller med din lärare, så att de kan stöda dig. Det är viktigt att alla som arbetar med dig vet vad du vill och vad som är viktigt för dig.

3:e kriteriet: Stöd för att bli en del av närmiljön

Handledarna ska berätta för dig om olika aktiviteter och service i din närmiljö.

Målet med det tredje kvalitetskriteriet är att du ska använda samma service som andra i din närmiljö använder.

Målet är att du ska kunna bekanta dig med nya människor.

Målet är att du ska kunna delta i andra aktiviteter än de som ordnas på en arbetsverksamhet eller på ett boende.

Sådana aktiviteter kan till exempel ordnas på ett medborgarinstitut eller av en idrottsförening eller någon annan förening.

Handledarna ska berätta för dig om service och fritidsverksamhet som finns i din närmiljö.

Du kan till exempel få hjälp med att hitta rätt buss så att du kan åka till en hobby.

Handledarna kan hjälpa dig att söka information på internet och i tidningar om olika aktiviteter och evenemang som ordnas.

Handledaren hjälper dig att fungera självständigt. Handledaren stöder och hjälper dig. Handledaren hjälper dig att prova olika fritidsaktiviteter. Handledaren kan hjälpa dig att hitta en hobby, men deltar inte själv i hobbyn utan litar på att du själv kan delta i det som du tycker om.

Handledarna kan också prata med dina närstående. Tillsammans hjälper de dig att hitta aktiviteter och träffa nya kompisar.

Handledarna behöver ordna sina arbetsturer så att du kan delta i evenemang eller hobbygrupper fast det skulle vara på kvällen. Om ditt program börjar kl. 14 och handledarens arbetstur tar slut kl. 14 ska du ändå ha möjlighet att delta.

Handledarna kan ordna det på flera sätt. Handledarnas arbetstider ska vara flexibla. Handledarna kan också hjälpa dig att ansöka om en stödperson eller assistent för att du ska kunna delta i det du tycker om.

4:e kriteriet: Stöd för att komma in i studier

Handledarna stöder dig då du funderar på studier.

Målet med det fjärde kvalitetskriteriet är att du ska få möjlighet att studera sådant som du är intresserad av och sådant som du har nytta av.

Handledarna stöder dig då du vill ta reda på hurdana studier som passar dig. Handledarna hjälper dig hitta information om olika studiemöjligheter. Du kan få hjälp med att besöka ett evenemang som presenterar olika utbildningar. Du kan bekanta dig med olika skolor. Du kan också få hjälp med att ordna så att du kan göra en studieprövning.

Studier kan leda till en yrkesexamen. Men det finns också sådana studier som inte leder till en examen. Sådana studier kan till exempel vara en kurs i första hjälpen eller en kurs i att lära sig använda dator.

Kurserna kan vara viktiga och användbara på olika sätt. Medborgarinstitut och folkhögskolor kan ordna olika kurser. På medborgarinstitut kan man lära sig många saker, till exempel språk, hantverk, matlagning eller musik.

Handledarna kan hjälpa dig att hitta kurser som ordnas av institut eller skolor. Till exempel lektioner i en musikskola eller en handarbetskurs på ett medborgarinstitut.

När handledarna hjälper dig att hitta intressanta utbildningar letar de i första hand bland skolor och kurser som är öppna för alla. Om ni bland dem inte hittar något som passar dig hjälper handledarna dig att hitta utbildningar för specialgrupper.

5:e kriteriet: Stöd för att uppnå så stor självständighet som möjligt

När du har vardagsfärdigheter klarar du dig mera självständigt.

Målet med det femte kvalitetskriteriet är att du ska vara så självständig som möjligt.

Handledarna hjälper dig att lära dig vardagsfärdigheter. När du har vardagsfärdigheter klarar du dig mer självständigt. Vardagsfärdigheter är till exempel att du vet hur man äter hälsosamt, och använder dina pengar så att de räcker till.

Det kan också handla om att städa, resa, motionera och se till att du mår bra.

Till vardagsfärdigheterna hör också sociala färdigheter. Sociala färdigheter betyder att man vet hur man kan vara tillsammans med andra så att det känns bra.

Handledarna hjälper dig att förstå olika sorters media, och olika kommunikationsverktyg.

Det betyder att de hjälper dig att följa vad det skrivs i tidningar och på sociala medier, diskuteras i radio eller visas på tv.

Du får hjälp med att lära dig medieläskunnighet. Det betyder att du bättre kan känna igen information som är pålitlig och trovärdig.

Du kan också få hjälp med att själv använda sociala medier. Det kan till exempel vara Facebook eller Instagram.

Att förstå främmande språk, eller kunna räkna och läsa hjälper dig att bli mer självständig.

Handledarna hjälper dig att bli mera självständig eller så kan de hjälpa dig att hitta kurser där du kan lära dig mer.

KASSA

6:e kriteriet: Stöd för hälsa, välmående och relationer

**Det ska finnas arbetshälsovård
på dagverksamhet och på arbetsverksamhet.**

Målet med det sjätte kvalitetskriteriet är att du får hjälp med att göra hälsosamma val. Målet är också att du ska ha möjlighet att lära känna nya människor och ha vänner. Handledaren hjälper och stöder dig med de här sakerna.

Handledarna hjälper dig att sköta din hälsa, men du gör ändå dina egna val. Handledaren kan berätta för dig om hälsosamma vanor. Handledarna samarbetar med personal på hälsostationen.

När handledaren ger dig råd till exempel om hur du ska äta hälsosamt kan ni få hjälp av en näringsterapeut. När handledaren berättar hur du ska sköta dina tänder och munhygien kan ni få hjälp av en tandhygienist.

Handledarna hjälper dig att använda hälsovårdstjänster. Du kan få hjälp med att beställa läkartid. Du kan också få hjälp med att komma i gång med motion eller få tips om kulturevenemang som ordnas i området där du bor. Kanske du vill pröva på gym eller gå på teater?

på dagverksamheten och på arbetsverksamheten ska det finnas arbetshälsovård. Arbetshälsovården gör arbetshälsogranskningar. Arbetshälsovården följer upp att ditt arbete inte försämrar eller skadar din hälsa. Om du till exempel får ont i ryggen av ditt arbete kan du behöva få råd och hjälp med att jobba så att du inte får ont.

Till en början får du hjälp av handledarna med att börja med nya aktiviteter eller när du vill göra något med vänner. När du får hjälp i början kan du senare själv delta i aktiviteter. Du kan själv bestämma när och var du träffar dina vänner.

7:e kriteriet:

Stöd för att komma in i yrkesstudier och i arbete

Handledarna hjälper dig att lära dig sådana färdigheter som du behöver för att få och behålla ett arbete.

Målet med det sjunde kvalitetskriteriet är att du får möjlighet att studera och att arbeta. Handledarna stöder och hjälper dig. Handledarna kan hjälpa dig lära dig sådana färdigheter som behövs i ett arbete eller för studier.

Handledarna söker tillsammans med dig information om studier och arbete. Handledarna kan också hjälpa dig att hitta praktikplatser eller att ansöka om en studieprövning. Genom att prova lär du dig hur det är att studera eller att arbeta. Om du inte ännu vet hurdant arbete som passar dig, kan du få hjälp av en yrkesvägledare. Det kan också hjälpa dig att titta på när någon annan jobbar.

Handledarna kan lära dig sådant som du behöver när du studerar eller arbetar. Du kan till exempel få hjälp med att lära känna nya människor och lära dig hur du kan fungera tillsammans med dem. Det kan också handla om att du behöver kunna använda datorer. Handledarna kan antingen lära dig hur du ska göra eller hjälpa dig hitta en kurs så att du lär dig. Du ska kunna se till att du är i tid till skolan eller arbetet.

Om det är svårt för dig att hantera pengar kan handledarna hjälpa dig. Handledarna kan också hjälpa dig att hitta rätt väg till skolan eller till jobbet.

Du ska själv välja vad du vill studera. Du ska också själv fundera på hurdant jobb du vill göra. Man kan ha ett lönearbete eller så kan man arbeta som företagare. Arbete kan också vara frivilligarbete.

Du har rätt att få handledning i alla arbetsfrågor. Det kan handla om att hitta ett arbete eller arbeta som företagare. Du kan få hjälp av en arbetslivstränare. Det kan också vara någon annan som hjälper dig till exempel din handledare.

Du ska också få hjälp med att lära dig arbetsuppgifterna på en arbetsplats.

8:e kriteriet: Stöd för uttrycksförmåga och kreativitet

Du har möjlighet att vara kreativ och uttrycka dig själv.

Målet med det åttonde kriteriet är att du får använda din egen kreativitet och att du ska hitta olika sätt att uttrycka din kreativitet på. Att uttrycka sig själv kreativt kan göras genom olika konstformer. Det kan till exempel vara genom musik, drama eller dans.

Eller genom att skriva, måla eller videofilma. Det kan också vara genom hantverk, fotografering eller bildkonst.

Handledarna uppmuntrar dig att prova på olika sätt att vara kreativ. Genom att prova kan du hitta ett sätt som känns bra för dig.

9:e kriteriet: Stöd i att fungera i viktiga sociala roller

Alla människor kan vara aktiva.

Det nionde kvalitetskriteriet betyder att du har möjlighet att vara aktiv i olika situationer och att du har olika uppgifter.

I olika situationer har du olika roller. Ibland har man rollen som studerande eller rollen som arbetstagare. I vissa situationer är man vän, kamratstödare eller kund. Man kan också ha rollen som arbetsgivare eller vara den som leder en grupp. Man kan också vara aktiv genom att rösta i val.

Handledarna hjälper dig att förstå hurdan din roll kan vara i olika situationer.

Det är viktigt att alla har möjlighet att vara aktiva och delaktiga. Du kan till exempel sköta dina egna ärenden. Du kan beställa och betala inköp eller reda ut situationer som är oklara. Du får hjälp av handledarna då du behöver det.

Handledarna stöder också dina närstående så att de kan hjälpa och stöda dig att vara aktiv. Handledarna kan ordna möten med dina närstående.

10:e kriteriet:

Stöd för att påverka innehållet i servicen och hur servicen genomförs

Du är handledarnas samarbetspartner och den främsta experten på ditt eget liv.

Det tionde kvalitetskriteriet betyder är att du kan påverka servicen på din dagverksamhet eller på din arbetsverksamhet.

Du ska vara med och planera verksamheten.

Du kan också komma med förslag och idéer om hur verksamheten kan utvecklas.

Du kan vara med och utvärdera hur verksamheten fungerar.

Du kan vara med och besluta om vilken ny personal som ska börja jobba på dagverksamheten eller arbetsverksamheten.

Du är den som använder service och därför är det viktigt att du är med och samarbetar. Du är en viktig samarbetspartner för handledarna och du är den främsta experten på ditt eget liv.

På enheten är det viktigt att det hålls gemensamma möten där ni planerar, utvärderar och utvecklar verksamheten.

Du behöver få information om hur du kan ge respons på verksamheten. Du behöver också få veta hur du kan göra klagomål om något inte fungerar som det ska. Du kan vara med och intervjua ny personal till enheten. Du kan också ge råd om hurdana färdigheter en bra handledare behöver.

Möten som hålls på din enhet ska vara tillgängliga. Det betyder att det är lätt att delta och att du förstår vad som sägs och diskuteras.

På möten är det viktigt att prata så att alla förstår vad som sägs. Anteckningar om mötet ska skrivas på lätt svenska eller så kan någon förklara innehållet för dig så att du förstår. Du kan också ha en stödperson med på möten för att hjälpa dig att delta och att förstå.

5.

Hur är kvalitetskriterierna gjorda?

Kvalitetskriterierna är gjorda genom samarbete.

Delegationen för boende för personer med utvecklingsstörning heter KVANK. KVANK gjorde år 2011 kvalitetskriterier som gäller boende. På många boenden har man redan börjat använda dem. Efter det har KVANK också utarbetat kvalitetskriterier för dagverksamhet och arbetsverksamhet.

År 2012 grundade KVANK en egen arbetsgrupp för att jobba med kvalitetskriterierna för dagverksamhet och arbetsverksamhet. Åren 2013–2015 jobbade arbetsgruppen med att utveckla kvalitetskriterierna. Det var flera som deltog i utvecklingsarbetet.

De som deltog i arbetet var:

- Aula työkoti
- Helsingfors stad
- Eteva
- Eksote
- Kehitysvammaisten Tukiliitto
- Kehitysvammaisten Palvelusäätiö
- Kehitysvammaliitto
- KTO Kehitysvamma-alan tuki- ja osaamiskeskus
- Varsinais-Suomen erityishuolotoipiirin kuntayhtymä
- Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä Carea
- Kårkulla samkommun
- Me itse
- OmaPolku
- Parik-sätiö
- Rinnekoti-säätiö

De som arbetade med kvalitetskriterierna vill att personer med intellektuell funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga i samhället och kunna ha arbete.

Därför heter det ”Kvalitetskriterier för verksamhet som främjar delaktighet och sysselsättning”.

Stöd i vardagen

Den här texten handlar om kvalitetskriterier för verksamhet som främjar delaktighet och sysselsättning, alltså om hur dagverksamhet eller arbetsverksamhet ska ordnas på ett bra sätt.

Det handlar om vad du har rätt att få stöd och hjälp med.
Det handlar också om hur du själv kan vara med och påverka din vardag.
Därför är det bra att du känner till de olika kvalitetskriterierna.

Du kan läsa om kvalitetskriterierna själv eller tillsammans med en handledare.
Du kan också föreslå att ni läser dem i en grupp på din arbetsverksamhet.
Du kan också välja att bara läsa de kvalitetskriterier som känns viktiga för dig själv.

Den lättlästa texten är en översättning från finska.
Samma text finns på finska i en broschyr som heter Tukea arjen tarpeisiin.

Översättningen till lätt svenska har gjorts av FDUV.

FDUV rf.
Nordenskiöldsgatan 18A
00250 Helsingfors

